

DAGSINS MEINING

Uttan samstarv – eingi framstig

Hóast tann tjóðskaparligi spurningurin hevur sett onnur mál á dagsskránna - og eisini spjatt føroysku arbeððararørlsluna - ber til at staðfesta, at ómetalig framstig eru gjørd og nógvir sigrar eru vunnir. So seint sum í farnu viku eydnaðist tað at fáa Løgtingið at broyta dagpeningsaskipanina, so tímalønt eisini fáa løn frá fyrsta sjúkradegi.

Kring allan heimin fylkist í dag fjøldin av fólki: skrúðgongur og reyðir fánar, 1. Mai-dags-hald, eggjandi røður og arbeððara- og samhugasangur, tónleikur, kaffi, øl og skemt. Hetta er ein partur av altjóða arbeððara- og samhugadegnum, har krøv og mál verða borin fram, og har sigrar og framstig verða staðfest, sum dømi um, at berjast vit í felag fyri eini sak, vinna vit at enda.

Tað grundleggjandi í stevnuni hjá tí demokratisku arbeððararørlsluni er samhaldsfesti og javnaður. Hesa stevnu hevur rørslan - politiskt og fakliga - roynt at fremja í verki. Á arbeððsplássum, í samráðingum, í politiskum arbeði, í tjóðartingum og í altjóða felagsskapum. Um henda rørlsa ikki fekk fastatøkur í fólki, serliga í Evropu og í Norðurlondum, hevði fólkaræði ikki stungið so djúpt. Og vit høvdu ikki fingið tey vælferðarsamfeløg, sum fólk í øðrum londum og heimspørtum misunna okkum.

Tað sama er galdandi í Føroyum, hóast tað gekk rúm tíð, áðrenn føroyskir fiskiemnn og arbeððarar megnaðu at stovna fakfeløg, og seinri ásannaðu, at uttan ein politiskan arbeððaraflokk var torført at vinna nakrar veruligar batar fyri tað vanligga fólkið.

Hóast tann tjóðskaparligi spurningurin hevur sett onnur mál á dagsskránna - og eisini spjatt føroysku arbeððararørlsluna - ber til at staðfesta, at ómetalig framstig eru gjørd og nógvir sigrar eru vunnir. So seint sum í farnu viku eydnaðist tað at fáa Løgtingið at broyta dagpeningsaskipanina, so tímalønt eisini fáa løn frá fyrsta sjúkradegi.

Stríðið fyri sosialum rættvísi hevur ongan enda - úr høgru verður jú alla tíðina stríðst ímóti - og tí er framegis týðningarmikið, at føroyskir løntakarar eru tilvitandi um, at tann samhaldsfasta hug-sjónin skapar tað frægasta samfelagið - eitt sam-felag fyri øll!

Í fakfeløgnum verður í dag fyrst og fremst ímóti at fáa eitt gott úrslit burtur úr samráðingunum, ein góðan sáttmála, so tann tímalønti fær meira at liva fyri, og eina betri eftirløn í ellisárum! Tað er einki at ivast í, at tey, sum í dag samráðast, fáa eitt gott úrslit, og í komandi tíðum megna at seta nýggj mál, endurskoða gamlar siðir, ýta av nýggjum, so arbeððararørlslan ikki stírvnar, men alla tíðina gongur á odda í samfelagsmenningini!

Sosialurin	
	
Sosialurin	
Stovnaður: 1927	
Ábyrgdarblaðstjóri:	
Ján Müller jan@socialurin.fo	
Blaðstjóri:	
Eiríkur Lindenskov eirikur@socialurin.fo	
Tíðindaleiðari:	
Jústinus Eidesgaard justinus@socialurin.fo	
Marknaðardeild: lysing@socialurin.fo	
Jonhard Hammer jonhard@socialurin.fo	
Marjun Dalsgaard marjun@socialurin.fo	
Gudny Langgaard gudny@socialurin.fo	
Blaðfólk:	
Áki Bertholdsen aki@socialurin.fo	
Eyðun Klakstein eydun@socialurin.fo	
John Johannessen john@socialurin.fo	
Edvard Joensen edvard@socialurin.fo	
Turið Kjølbro turið@socialurin.fo	

Foreldrafelagið	
	
Fyrsta endursending	
Aftur í ár hevur nógv rok verið um mannagongdina, Tórshavnar Kommuna hevur valt í sambandi við fráboð-anir um stovnspláss.	
Fyri okkum, sum eygleiða, og eisini minnst eitt ár ella meira aftur í tíðina, minnir hetta ikki heilt sørt um hin kenda “90 ára føðingar-dagin”, sum nýggjárskvøld á hvørjum ári verður sýndur í Sjónvarpinum. Orðini <i>“same procedure as last year”</i> , renna einum í huga.	
Men munur er á 90 ára føðingardegnum og ansing-artrupulleikanum. Tað kann væl vera, at mannagongdin, sum Tórshavnar kommuna hevur valt í hesum máli, nærum er komisk. Haraftur-ímóti eru afturvendandi trup-ulleikarnir, fyri barnafamilj-urnar einki komiskir, men tragiskir.	
Tá tað frættist, at sama mannagongd varð fylgd í ár sum undanfarnu árin, mót-mælti Foreldrafelagið beina-nvegin, og vísti á ventandi opinleika. Samstundis hava nógv foreldur vent sær til kommununa fyri at frætta nærri. Síðani hava myndug-leikarnir, bæði politikarar og umsiting, verið í øllum fjølmiðlunum, partvís fyri at senda svartaper víðari og partvís fyri at siga, at hetta fer at gerast betri í fram-tíðini. — Hetta er bæði kom-iskt og tragiskt.	
Onkur vil kanska vera við, at tað júst er tað tragiska og tað komiska, sum gera livið so dýrabært. Gaman í, livið hevði kanska verið keðiligt uttan. Men mark skal verða fyri, hvussu nógvan komikk og hvussu nógva tragediu neyðugt er við. Og í hesum førinum eru vit vorðin móð og troytt av at verða vitni til: <i>“Same procedure as last year”</i> , óansæð um talan er	

um tragediu, komikk ella tragikomikk.

Fyrsta endursending
Komiskt hevur verið at frætt frá umsitingini, at talan er um eitt mistak og at tey ætla at broyta mannagongdina komandi ár. Men hetta er ikki rætt, tí eitt mistak er, tá ein fer skeivur uttan at vita tað; tá ein ætlar at gera eitt, men av óvart kemur at gera nakað annað. Í sovornum føri átti mistakið at verða rættað til næstu ferð. Men hetta er ikki hent enn.

Tragiskt er at staðfesta, at tað sum Tórshavnar Komm-una hevur gjørt í ár, er tað sama, kommunan hevur gjørt øll hini árin; væl vit-andi, at hetta ørkymlar barnafamiljurnar. Barna-familjurnar verða ikki bert tiknar av ræði, uttan at fáa innlit í mannagongd, tør fáa eisini at vita, at tør hava misskilt alt, at tør ikki skilja málið.

“Same procedure as last year”

Onnur endursending
Komiskt hevur verið at hoyrt samgongupolitikkarar tosað í fjølmiðlunum um, at spurn-ingurin nú skal loysast, at tað ikki er rætt, at foreldur kenna seg ótrygg við skipanina og, at nú er øðrvísi enn undan-farnu næstan 30 árin, og at tað veruliga verður gjørt nakað fyri at loysa málið hesuferð.

Tragiskt er at eygleiða, hvussu barnafamiljurnar uttan møguleika fyri at ávirka gongdina, verða noyddar liða undir, at spurn-ingurin ongantíð verður loystur. Hetta tí politikarar ikki virða rættindini hjá barnafamiljum til ansing.

“Same procedure as last year”

Triðja endursending
Komiskt hevur verið at hoyra andstøðupolitikkarar tosa um opinleika og konkretar loysnir á hesum øki, serstak-liga tá ein veit, at teir onga ávirkan hava á hetta mál.
Tragiskt er at hugsa um, at

barnafamiljurnar mugu sita og ásanna, at júst somu politikarar áður hava sitið við róðrið uttan at gera nakað við spurningin.

“Same procedure as last year”

Hvør verður løntur?

Tað er komiskt ella tragiskt, alt eftur hvørji eyguni eru, sum siggja, at talan ikki er um ein Hollywood film. Um so var, hevði Tórshavnar Kommuna heilt víst verið tann stóri ‘Oscar’-slúkarin til árligu “Acadamy Award” stevnuna.

Umsitingin var farin av-stað við einum Oscari fyri bestu instruktión, m.a. tí tað er eydnast teimum (enn eina-ferð) at billa okkum inn, at talan er um eina heilt nýggja ‘genru’, nevnliga eitt mistak, ikki bara vanligu manna-gongd.

Umsitingin var eisini farin avstað við einum Oscari fyri bestu klipping, m.a. tí at tað eydnast teimum at býta um høvd og hala við at siga, at tað eru foreldruni, og ikki kommunalu myndugleik-arnir, sum einki skilja.

Samgongan var farin avstað við einum Oscari fyri besta mannliga høvðusleik-lutin, m.a. tí at tað hevur eydnast at billa okkum inn, at nú er øðrvísi enn undan-farnu næstan 30 árin, og at tað veruliga verður gjørt nakað fyri at loysa málið hesuferð.

Andstøðan var farin avstað við einum Oscari fyri besta mannliga eykaleiklutin, m.a. tí at tað er eydnast, so stutta tíð eftir 4 ár í leiðslussess-inum, at billa okkum inn, at nú ber knappiga til hjá teimum at koma við kon-struktivum loysnum.

Um hetta er tragiskt ella um hetta er komiskt, er kanska ikki so lætt at semjast um.

Men at hetta er *“same procedure as last year”*, er einki at ivast í. Foreldrini og børnini, sum eru producentanir, t.e. tey

VIÐMERKINGAR

Føroyingar vardu seg longst móti ILA

Hans Jacobsen, form. Føroya Havbúnaðarfelag

Í Sosialinum 27. apríl stendur dagsins meining undir yvriskriftini "Ein nátturugøla og føroysk líkasæla".

Í Sosialinum 27. apríl stendur dagsins meining undir yvriskriftini "Ein nátturugøla og føroysk líkasæla".

Vanliga geri eg ikki viðmerkingar til blaðgrein-ar, tí sum oftast verður tað bert orð móti orði og mang-an endar hetta á lágum støði, sum ikki tænr nokrum endamáli.

Í hesum føri kenni eg tað sum mína skildu sum for-maður fyri Føroya Hav-búnaðarfelag at gera nakrar viðmerkingar ril greinina. Nú veit eg ikki hvør í hes-um føri hevur ført pennin í dagsins meining, eg havi ilt við at trúgva at tað er blaðstjórin, hann kenni eg bara sum ein skilagóðan mann, og ein blaðstjóra við ábyrgd. Men líkamikið, so er tað blaðstjórin, sum hevur ábyrgd av blaðnum, og ikki minst leiðaranum, og hesin leiðarin er sera einstáttaður og negativur.

Tragiskt er at siggja, hvussu Tórshavnar Komm-una fer við sínum borgarum og serstakliga teimum yngstu borgarunum. Framferðarháturin hjá Tórshavnar Kommunu, bæði politikarum og fyrisiting, er ikki eitt mistak, heldur ikki eitt undantak. Mistaki lærur ein av, og undantak, sum orðið eisini sigur, er nakað, sum víkir frá vanligari mannagongd.

Tórshavnar Kommuna sær ikki út til at hava lært av ‘mistøkum’ sínum, tí tað sum nýliga varð gjørt, víkir ikki frá, men er fóst manna-gongd. Og at kalla eina fasta mannagongd fyri eitt mistak, tað er tragikomiskt

Sostatt er ikki at gera ov nógv av at siga, at talan er um *“same procedure as last year”*. Í roynd og veru er hetta at gera ov lítið av. Í veruleikanum er talan um *“same procedure as every year”*.

Katrín Bjarnadóttir
leiðari á Vøggustovuna á Konnansmýru

Í Sosialinum 27. apríl stendur dagsins meining undir yvriskriftini "Ein nátturugøla og føroysk líkasæla".

Eg vil takað undir við Heðin Mortensen um at øll børn eiga at fáa tilboð um ansingarpláss. Tað er eisini heilt í trád við tað nýggju dagstovnalógina - men tað ber ikki til at koyra børn á stovn uttan at kaga eftir kyn og aldur.

Leivur Hansen hevur ætlanir um at leggja bíði-listan út á heimasíðuna hjá Byráðnum tað dugi eg ikki at siggja nakra nyttu í, tað fer bert at skapa enn meira øsing millum foreldur og kanska elva til persónligt agg millum fólk.

Sum vøggustovuleiðari noyðist eg at hugsa minst 3 ár fram í tíðina tá eg taka nýggj børn inn á stovnin, tí eg má tryggja mær (og

fram til 1996 var rættuliga friðaligt viðvíkjandi ILA, men so mentist ILA sjúkan aftur soleiðis at í 1997 vóru 7 útbrot og í 1998 13. Í 1997 bleiv ILA staðfest í Kanada og í 1998 var ILA funnin bæði í alibrúkum í

Vaksinert mot ILA og PD om to-tre ár: ILA, pancreas disease og lakselus vil om få år være en saga blott når vaksintert mot sykdommen er ferdigt utviklet. - Vi venter å se enkelte av slike vaksiner på markedet om to til tre år, sa forskningssejef Odd Magne Rødseth på Fiskeridirektoratets og Havforskningsinstituttets jubileumskonfernase. Det finnes allerede en vaksine mot ILA som er til utprøvning i Canada, men denne er ikke så god som de kommende vaksinene vil være, skriver Norsk Fiskeoppdrett.

• 9. januar 2001 stóð at lesa í Intrafish: "ILA-slahting av 350 tonn i sør: Utbrudd av laksesjukdommen ILA gjør at all laks (350 tonn) hos Skartveit Fisk på Halsnøy i Ryfylke i Rogaland skal slaktes i dag. Fylkesveteri-næren har bestemt at slaktingen skal starte tirsdag. Ingenandre anlegg ser foreløpig ut til at ha fått smitten, men muligliga hava pumpa sjógv úr tang-

er i nabo-anlegg. • 20. marts 2001 stóð at lesa í Intrafish um ILA í USA: .. flere oppdretts-anlegg i Maine, USA • 23. marts 2001 stóð at lesa í Intrafish: Fremskritt í ILA-forskning. Nye frem-skritt er gjort i forskning på ILA- viruset. Nå har forskerne klart å identi-fisere proteinet på viruset og sitter også med alle gen-segmentene til viruset. Dette gjør veien til en ILA-vaksine kort

• 27. april 2001 stóð aftur at lesa í Intrafish: ILA funnet i Maine, USA: tredje anlegget der ILA er påvist, bare siden januar... anleggene ligger bare få kilometer fra hverandre i Cobscook Bay. Tað ber ikki til at siga við vissu á hvønn hátt smittan er komin til Føroyar. Tað kann vera villfiskur ella útsloppin alifiskur, lús og fuglur kunnu eisini hava smittuna við sær. Spurning-urin um hvussu vit best fyrirbyrgja at slíkar sjúkur koma inn á okkara aløkiir er jú altið sera áhugaverdur.

At ein brunnbátur er komin úr Hetlandi “við sjúkuni” sum greinin sipar til, er mær púra ókent. Tá ILA tók seg upp í Fugla-firði var nakað av tosi um báturin sum flutti føður frá Havsbrún til Hetland. Eisini var nevnt tey skip, sum landa sild og makrel til Havsbrún sum møguliga hava pumpa sjógv úr tang-

unum á fjørðin.

Alt hetta eru gitingar, tað sum stendur eftir er, at ILA er komin; men vit kláraðu í hvussu er at verða hana fyruttan longri enn tør stóru alitjóðirnar uttan um okkum.

Hvørt tað er gjørligt at umganga hesa virussjúkuna í føroyskari aling er ilt at meta um. Staðfestast má í hvussu so er, at sjúkan hevur rakt allar aðrar alitjóðir, og at hesar hava valt eina strategi, har tør leggja dent á sjúkraverju við ymsum tiltøkum so sum generatiónsskilnaði, passandi fjarstöðu millum alibrúkini og skilagóðari aling við altiti til sjúkra-spreiðing á ymsan annan hátt.

At so leiðarin við einum ósakligum málburði dregur uppí málið súrløguna sum stavar frá slógnum av alifiskinum í Fuglafirði og sum stendur í tangum við gamla Leirivksvegin visir tað sera lítu virðing Sosial-urin hevur fyri alivinnuni.

Fyri 1 1/2 ári síðan tók alivinnan stig til at gera eina tilbúvgingarskipan. Hetta var _ ár áðrenn ILA sjúkan kom. Hetta arbeði verður liðugt í summár. Í hesi skipan verða fyrirbyrg-andi tiltøk sett í verk eins og mannagongdir í sam-band við sjúkráútbrot.

Alivinnan arbeidir eisini við spurninginum um slógvið frá alifiski, tá sjúka er staðfest. Í slíkum føri er

neyðugt at hitaviðgera slógvið og deyða fiskin sambært ES-krøvum. Í hesum sambandi kann tó nevnnast, at hvørki í Noregi ella Skotlandi hevur hetta verið neyðugt, teir nýta súrløguna beinleiðis í fódurframleiðsluni til fer-føttu krýatúrini. Tað sýnist her, sum ES hevur sett strangari krøv móti før-øyskari alivinnu enn síni egnu og norskari. Tað er m.a. av hesi orsök at súrløga stendur í tangum á Leirivksvegnum tí ikki slepst av við slógvi fyrr enn viðgerðin er farin fram ella tað er brent á brennistøð.

Tað kundu verið ymiskt annað at nevnt; men æt-lanin er ikki at fara út í nakað politiskt blaðkjak. Tað er eingin í alivinnuni, sum roknaði við at vit sluppu undan teim sjúkum, sum eru rundanum okkum Hinvegin halda vit at vit hava verið á varðhaldi og alivinnan her á landi er í flestu førum á hædd við kappingarneytarnar - eisini tá tað snýr seg um fyri-byrging og mannagongdir við sjúkum. Tá ið ein nýggj sjúka kemur á okkum, so er tað ikki so løgi at tað rakar hart í byrjaninni; men so hvørt læra vit eisini at virka undir teim umstøðunum og vinna á trupulleikunum.

Aðalfundinum varð formansfrá-greiðingin fyri ár 2000 løgd fram, og hon er at finna á heimasíðu felagsins w w w . a m n e s t y . f o <http://www.amnest y.fo> . Urgent Action bólkinum legði eisini fram sína ársfrá-greiðing, og hon er sjálvandi eisini at finna á heimasíðuni, saman við hópın av øðrum áhugaverdum tilfari um Amnesty International og um mannarrættindi.

Nýggj amnesty-nevnd

TÍÐINDASKRIV

Í Sosialinum 27. apríl stendur dagsins meining undir yvriskriftini "Ein nátturugøla og føroysk líkasæla".

Eftir aðalfundin í Amnesty Internatio-nal Føroya Deild 18. apríl hevur nýggja nevndin nú skipað seg. Á aðalfundinum fór formaðurin Ingi-björg Berg úr nevnd-ini. Í hennara stað var Anna Maria Persson vald í nevndina. Hini trý, sum stóðu fyri vali, vóru øll aftur-vald.

Á nevndarfundi mikukvøldið skipaði nýggja nevndin seg við Anniku Solvará sum formanni. Jette Hoydal er næstfor-maður, og Erling Isholm er kassa-meistari. Hinar báðar í nevndini eru Hildur Patursson og Anna Maria Persson. Til-takslimir eru Maria Heradóttir og Jórún Arge.

Á aðalfundinum varð formansfrá-greiðingin fyri ár 2000 løgd fram, og hon er at finna á heimasíðu felagsins w w w . a m n e s t y . f o <http://www.amnest y.fo> . Urgent Action bólkinum legði eisini fram sína ársfrá-greiðing, og hon er sjálvandi eisini at finna á heimasíðuni, saman við hópın av øðrum áhugaverdum tilfari um Amnesty International og um mannarrættindi.

Norðurlandahúsinum

27.09.2000, har millum onnur tit báðir sótu í pa-nelinum og vóru spurdir um tit ætlaðu at loysa trup-uleikan við barnaansingini, hvussu og um tað skuldi verða parkering ella menn-andi tilboð ?
Nógv foreldur og stovns-fólk vóru komin at lurta og bíðaðu spent eftir svarun-um.

Heðin Mortensen, førði tá fram at ansing varð eingin trupulleiki, men eitt fólkaligt krav og at fleiri stovnar skuldu byggjast um tørvur var á tí ella virkir kundu gera ansingar-stovnar, at barnaansing ikki var ein útreiðsla men ein íløga fyri samfelagið.

Leivur Hansen segði, at ikki bleiv helma í áðrenn trupulleikin var loystur, vælvitandi at tað tekur nokur ár.

Trygging bleiv givin um

hava skyldina av at bíði-listin ikki verður fylgdur, tí vit velja eftir kyn og aldur. Bíðilistin kemur ongantíð at minkað munandi um ikki fleiri Vøggustovur og Barnagarðar verða bygdar. Børnini, ið skulu á stovn í ár hava fingið boð og tað gerst ikki umaftur. Foreldur, ið hava fingið pláss skulu ikki føla seg skyldug tí tey taka av plássinum, sjálvt um tey kenna børn, ið eru eldri enn teirra egnu, ið ikki hava fingið tilboð um ansing.

Vit sum stovnsleiðarar eiga eisini at hava góða samvitsku og vit á Kon-mansmýru gleða okkum til tey nýggju børnini og foreldur teirra byrja hjá okkum.

Havnin er voksin út um allar breddar og tað einasta sum ikki veksur er talið á stovnum - jú eg eri klár yvir at fleiri stovnar eru bygdir og útbýgdir, men tað er ikki nóg mikið, enn væntað fleiri pláss og tørvurin minkar ikki komandi árin.

Tað er ov biligt at leggja Svarta Per út á stovnarnar og siga at tað eru vit, ið